

Körfez İş Birliği Konseyi Ekonomilerinde Çeşitlilik

Diyalog Raporu
Şubat 2020

the Hollings Center
for international dialogue

Dialogue Özeti

Tüm Körfez İş Birliği Konseyi (KİK)¹ ülkelerinde, hükümet gelirlerinin büyük bir kısmı hidrokarbonlardan gelmektedir. Petrol fiyatlarındaki son artışa rağmen, KİK'deki bazı ülkeler işsizlik, yüksek borç seviyeleri ve gergin finansal piyasalar nedeniyle sert bir ekonomik görünümle karşı karşıyadır. Sosyoekonomik zorluklara ek olarak KİK ülkelerinin, iklim değişikliğinin önümüzdeki on yıllar boyunca artan etkisini, aynı zamanda jeopolitik ve güvenlik kaygılarının artışı hissetmesi beklenmektedir. ABD'nin Ortadoğu politikasındaki değişimler; Çin'in artan etkisi; Suriye, Yemen ve Irak'ta devam eden çatışmalar; ayrıca bölgesel güçler arasındaki gerilimler, KİK ülkeleri arası diyalog için itici güç olmakta, ve ABD ve Avrupa Birliği gibi uluslararası ortaklarla koordinasyon için motivasyon sağlamaktadır.

Bu bağlamda, Hollings Center ve Brookings Doha Merkezi, KİK ülkelerinin ekonomilerini petrol merkezli ekonomilerden ürün çeşitliliği olan ekonomilere dönüştürmek için gerekenleri ve engelleri tartışmak üzere uzmanlar, akademisyenler ve uluslararası organizasyon temsilcilerini bir araya getirdi. 2019 yılının Şubat ayında Maskat, Umman'da düzenlenen bu diyalog aşağıda bahsedilen noktaları kapsayan farklı bakış açılarını yansıttı:

- **KİK ülkeleri, ekonomik çeşitlilik konusunda birbirlerinden farklı noktadalar.** Statüko, liderleri ekonomideki teşvik yapıları üzerinde büyük etkisi olacak olan reformları uygulamaktan caydırıyor.
- **Özel sektöre yönelik teşvikler eksik.** Bu teşvik konularını ele almak için alınacak önlemler arasında devlet harcamalarının sınırlandırılması ve yeniden düzenlenmesi; özel sektör rekabetinin güçlendirilmesi; ihracat yapan firmalar için finansal destek ve garanti sağlanması; ve özel sektör istihdamı için ülkelerin daha rekabetçi olmasını sağlamak amacıyla işgücü piyasası reformlarının uygulanması konuları yer alabilir.
- **KİK ülkelerinde iş gücü piyasası reformlarına şiddetle ihtiyaç duyulurken, iş kültürünün değişmesi gerekiyor.** Gençlerin, eğitimi neredeyse işsizlik ödeneği gibi görmeleri ve vurdumduymaz iş ahlakı, küresel olarak rekabetçi bir özel sektör için yüksek kaliteli insan kaynaklarının oluşturulması önünde engel teşkil ediyor.
- **Liderlerin, kamu sektöründe istihdam sağlamak dışında milli gelirin halkla paylaşılmasının yollarını bulmaları gerekiyor.** Evrensel temel gelir veya daha geleneksel bir refah devletine geçiş iki model alternatifi olabilir.
- **Ekonomik zorlukların kaynağında siyaset var.** Politika belirleyicileri, yalnızca birbirlerinin ve danışmanlarının anlayacağı dilden konuşuyor bu da halkla aralarında boşluk oluşmasına neden oluyor. **Devlet-toplum ilişkileri parametrelerinin ekonomik boyutunun yeniden tanımlandığı yeni bir toplum sözleşmesi gerekiyor.**

¹ KİK; Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan Krallığı ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden oluşur.

Körfez İş Birliği Konseyi Ekonomilerinde Çeşitlilik

Neden Çeşitlilik? Global Şartlar

ABD-Çin ticaret gerilimleri, ABD mali politikasının sıkılaştırılması, Avrupa'nın Brexit ve diğer faktörlerden kaynaklanan ekonomik sıkıntıları ve KİK ülkelerindeki yüksek borçlanmadan dolayı küresel ekonomik beklentileri zayıflatıyor. ABD'de artan üretim nedeniyle petrol fiyatlarının yükselmesi olası görünmezken, petrol üreten İran ve Venezuela gibi bazı ülkelerdeki belirsizlikler de fiyatların önemli ölçüde artması için yeterli değil. Peki, petrol sektörü KİK ülkelerinde ekonomik büyümenin lokomotifi olamayacaksa, hangi sektör olabilir? Halk, hala petrol gelirlerinden payını alırken ekonomik büyüme için alternatif yollar yaratmak nasıl mümkün olacak? Hükümetler kaynaklarını, düşük üretkenlik sektörlerinden yüksek üretkenlik sektörlerine nasıl taşıyabilir ve bir ülkenin ihraç ettiği mal ve hizmetlerin çeşitliliği ve yaygınlığı olarak tanımlanan ekonomik çeşitliliği nasıl artırabilir?²

“Petrol fiyatlarının düşmesiyle bu ekonomik döngülerin birçoğunu gören ve ekonomiyi çeşitlendirmeleri konusunda daha önce ekonomistler tarafından birçok kez uyarılan karar vericiler ve hükümetleri, bu sefer bunun gerçek olduğuna nasıl ikna edersiniz?”

Bir katılımcı, enerji piyasasının her zaman değişim halinde olduğuna, yani petrol fiyatlarının geçmişte de düşüş ve yükseliş trendleri arasında gidip geldiğine, başka bir deyişle, mevcut görünümün daha önce görülmemiş bir durum olmadığına işaret etti. Buradaki soru, KİK ülkeleri, daha düşük petrol fiyatı çağında nasıl bir yol izleyecekler ve bu aşırı değişken metaya bağımlılıklarını azaltmak için hangi reformları uygulayabilecekler? Katılımcılar, bu sorunun üstesinden gelmenin olası yolları olarak devalüasyon ve kamu harcamalarının azaltılması gibi politikaları tartıştılar. Küresel nüfus artışı ile enerji talepleri önemli ölçüde artacağı için, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) veya pazardaki yenilenebilir enerji kaynakları gibi diğer enerji kaynaklarının artan payına bakılmaksızın, petrole talebin bitmeyeceği anlamına gelir.³ Çözüm, Çin ve Hindistan'ın en büyük enerji tüketicileri haline gelmesi ve Afrika'nın hızla gelişmekte olan bir pazar olması nedeniyle talepte meydana gelen değişimin mahiyetini

anlamaktadır. Katılımcılar, KİK ülkelerinin ticaret politikalarını Batılı olmayan bu ortaklara yönlendirmeleri gerektiğinin altını çizdi.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), bu sorunların stratejik ve bölgesel olarak ele alınabileceği şemsiye yapı idi. Buna rağmen, bu organizasyon son yıllarda büyük ölçüde kadük kaldı. Bir katılımcı, gelecekte enerji piyasasının dalgalanmasına arz ve talep taraflarını daha iyi hazırlayabilmek için OPEC'in faaliyet alanını şist ve diğer enerji kaynaklarını içerecek şekilde geliştirmesini önerdi.

² Ekonomik Karmaşıklık Atlası, Sözlük, <http://atlas.cid.harvard.edu/glossary>.

³ Mevcut ve açıklanan politika çerçevelerine göre, petrol 2018 yılından itibaren 400 milyon tonluk eşdeğeri (MTEP)'de bir artışı yansıtarak, 2040 yılında küresel enerji karışımının yüzde 28'ini oluşturacak. Uluslararası Enerji Ajansı, Dünya Enerji Görünümü 2019, <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2019>.

KİK ülkeleri, çeşitlilik için gereken kaliteli altyapı, istikrarlı siyasi ortam ve hizmet sunumu, düşük maliyet ve bol sermaye gibi varlıklara sahipler. Bir katılımcı, çeşitlendirmedeki iyi uygulamaların da görünür olması gerektiğinin altını çizdi. Örneğin, Suudi Arabistan ekonomisinde petrol geliri harcamaları önemli ölçüde azaldı, ancak ülke hala daha fazla çeşitlilik için zorlanıyor. Katılımcı, çeşitlendirme çabalarının hükümet harcamalarını dengelemede etkili olan ulusal fonlar için en iyi kanal olup olmadığını sorguladı.

Bölgedeki altı ülkenin hepsi de “Vizyon” adını verdikleri uzun vadeli planlar geliştirerek, (örneğin “Suudi Vizyonu 2030,” “Umman 2020,” “Abu Dabi Ekonomik Vizyonu 2030,” gibi) denetimi ve mali sorumluluğu artırarak, doğrudan yabancı yatırım (DYY) dostu bir ortam yaratmaya çalışıyorlar. Bu çabalar bazı katılımcılar tarafından destek bulurken, diğerleri bu planların ne derece uygulanabilir olduğunu sorguladı.

Ekonomiyi Çeşitlendirmenin Zorlukları

Katılımcılar, farklı ülke ve sektörlerde, ekonomiyi petrol bağımlılığından uzaklaştırabilecek nişler bulunduğu konusunda hemfikir olmakla beraber, bu sınırlı deneyimlerin gelişmemesinin üç sebebi üzerinde durdular. İlk olarak, KİK ülkeleri arasındaki siyasi denge, herhangi bir ülkenin ticaret ve petrol politikaları açısından manevra yapmasını zorlaştırıyor. İkincisi, kaynakları büyümeye ve istihdam yaratmaya yönlendirmek için kamu harcamalarını azaltmanın maliyeti oldukça yüksek ve hiçbir liderin almak istemeyeceği bir risk. Üçüncüsü, nüfus artışı, hizmet sunumu, altyapı ve istihdam alanlarında baskı yaratıyor. Son olarak, çeşitlendirme hakkında bilgi açığı ve uygulama konusunda deneyim eksikliği var.

“Bir ülke, mevcut bölgesel gerilimler içinde rekabet etmeye çalışırken kendi ekonomik kurumlarını zorlayıp, baskı yapmalı mı? Ekonomiyi çeşitlendirmenin, siyasi hedeflere ve dış politika karşısında önemini yitirmesinden endişe ediyorum.”

Katılımcılar, mevcut KİK iç gerginliklerinin kolay çözülmeyeceğini kabul etti. Ancak, liderlerin komşu ülkelere kafa tutarak elde edecekleri siyasi kazanç, ilişkilerin kötü olduğu bir durumda ekonomik bakımdan kaybedeceklerinin yanında sönük kalıyor. İnovasyonun ve yeni teknolojilerin yakalanması için, KİK ekonomilerinin hiç biri kendi başına yeterince büyük olmadığından, daha derin ve daha geniş bölgesel entegrasyonu gerektiren ticaret ve sanayi politikalarının revize edilmesi gerekiyor. Dahası, Asya ve Afrika ile ve özellikle Çin ile daha iyi entegre olmak gerekiyor.

İyi yönetim açısından bakıldığında, doğrudan yatırımların yüzde 100 yabancı mülkiyetine izin veren yasalar ve kamu-özel sektör ortaklığı yasaları cesaret verici, ancak bu yasaları uygulamada görmek gerekli. Bazı katılımcılar, ekonomi yönetiminde ve devlet kurumlarında zaaflar olduğuna ve iş döngüsünün iyi yönetilmediğine dikkat çekti. Bu da resesyon gibi sorunlara daha kalıcı çözüm getirmek yerine, hidrokarbon gelirlerine güvenmeye devam etmek anlamına geliyor. Katılımcılar, devletin özel sektör gelişimini teşvik etme ve belirli endüstrileri kuluçkalamadaki rolünün anlaşılabilir olduğunu, ancak bu teşebbüsler belirli bir olgunluğa eriştikten sonra sübvansede edilmelerinin, vergi mükelleflerine zarar verdiğini vurguladı.

Nizwa Fort, Umman görüntüleyin. Umman, özellikle eğitime odaklanarak ekonomisini çeşitlendirmeye başlamak için önemli adımlar attı. Görüntü kaynağı: Sanem Guner.

Sübvansiyonlar kullanılmak isteniyorsa, genç istihdamını teşvik etmeye ve finans teknolojisi aracılığıyla sanayi politikalarını yenilemeye yönelik olmalı.

Katılımcıların sıklıkla değindiği meselelerden biri insan kaynaklarıydı. KİK ülkeleri, eğitim harcamaları yüksek olmasına rağmen, beşeri sermaye biriktirmekte yetersiz kalıyor. Katılımcılar, mezunların istihdam becerilerini artırmak için cinsiyet politikasına bağlı olarak bilim, teknoloji, mühendislik, matematik (STEM) ve “dijital istihdam için dijital eğitim” konularına odaklanma gereğinin altını çizdiler. Bir katılımcı, “Genç iş gücünün sorunu, becerilerinin yetersiz olması değil, her şeyi kendilerine hak görmek” dedi. Diğerleri, insan kaynağına yatırım yapmanın uzun vadede gerçek bir servet yaratabileceğini söylediler.

Değişen İstihdam Zihniyeti ve Uygulamaları

Katılımcılar, işgücünün arz ve talep yönlerinin yeniden düzenlenmesi konusundaki tartışmada üç soru etrafında tartıştı: (1) ana refah sağlayıcısı olarak hükümet istihdamından nasıl uzaklaşılacağı; (2) ekonomiler farklı sektörlere ayrılırken işgücünü dinamikleştirebilecek bir potansiyel olarak kadınlara ve gençlere nasıl ulaşılacağı; ve (3) ekonominin orta kademe çalışan ihtiyacı için mesleki ve teknik eğitimin nasıl teşvik edileceği.

İlk konuda spesifik politika önerileri olmasa da, yeni bir sosyal sözleşme ihtiyacı konusunda genel bir uzlaşma vardı. Bir katılımcı, KİK ülkelerinin bazılarında yaptığı son anketin sonuçlarını örnek gösterdi. Araştırmasına göre, vatandaşlar girişimcilik ilkelerine kesinlikle katılırken, hükümetin müdahil olmaması gerektiğine inanıyorlar. Ancak, işgücü beklentileri sorulduğunda, insanlar devletlerinden güvence talep ediyorlar. Bu durumda, liderler ne yapmalı? Liderler mevcut durumu devam ettirebilir yahut da harekete geçmeyi seçebilir. Eğer ilkinin seçerlerse, Arap Baharı'nda görüldüğü gibi halkın muhalefeti yükselerek ayaklanmaya neden olabilir. Ancak liderler proaktif olmayı seçerlerse, makroekonomik dengesizlikleri gidererek, fırsat eşitliğine odaklanıp gelir eşitsizliğini azaltarak ve geçmişte olduğu gibi sermaye birikimi ile değil de üretkenliği artırarak büyümeye gitmek ile işe başlayabilirler.

“Enerji, KİK’i bir arada tutan bir tutkaldı. Bu diyaloga “Yeni tutkal ne olacak?” sorusunu cevaplamak için geldim. ”

Diğer ana tartışmalardan biri, kadınları dışarıda tutan kültürel, dini ve yapısal engellerin nasıl aşılabileceği üzerineydi. Bir katılımcının belirttiği üzere, yakın tarihli bir McKinsey raporu, kadınların ekonomik katılımdaki cinsiyet farkı tamamen giderilirse, KİK’in toplam gayri safi yurtiçi hasılasına 2.2 trilyon ABD doları ekleyebileceğini ortaya koydu. Bazı katılımcılar, işsizlik sorununun daha kapsamlı bir şekilde görülmesi

gerektiğini, ve kadınların istihdamının artmasına yönelik teşviklerin göz ardı edilmesinin verimsizliği artıracağını iddia ettiler. Tepki çeken bir diğer öneri ise, KİK ülkelerinde ekseriyetle göçmen işçilerin çalıştığı işlerde kadın istihdamının tercih edilmesi idi. Bir katılımcı, KİK ülkelerindeki yüksek eğitimli kadın nüfusu ile ne yapılacağı sorusunu gündeme getirdi: KİK’de kadınlar erkeklere oranla yükseköğretime daha fazla kayıt yaptırıyor ancak üniversite mezunu kadın işsiz daha fazla.⁴

Bir katılımcı, kadınların ekonomiye katılım sorununun KİK’e özgü bir sorun olmadığını ve dünyanın birçok yerinde bu konuda ilerleme kaydedildiğini hatırlatarak, bir umut ışığı olduğunu hatırlattı. Bu nedenle, işverenlere çift taraflı kazanç senaryosu gösterebilen doğru yaklaşımla ve bölgedeki birçok ülkeden kadınların kamusal yaşamdaki durumunu değiştirme isteği ile bazı değişimler mümkün olabilir.

KİK hükümetleri orta vadeli “Vizyonlarının” içini doldururken, bilgiye dayalı ekonomiyi teşvik etmek önemli bir hedef. Ancak, KİK ekonomilerinin petrol gelirlerinden gelen milli serveti bonkörce paylaşmaları, iş gücünün yüzde 70’inin hizmet sektöründe konsantre olmasına neden oldu. İnsanları eğitim almaya itmek bir çözüm gibi görünse de bu uzun vadede sürdürülebilir değil, çünkü ekonominin çok sayıda beyaz yakalı işçiye ihtiyacı yok. Katılımcıların üzerinde mutabık olduğu çözüm ise özel sektörün bu değişen işgücüne neler sunabilecekleri konusunda daha yaratıcı düşünceleri idi. Özel sektörden beklenen fırsatlar tam zaman istihdam ile sınırlı kalmak zorunda değil. Beceri ve deneyim edinme açısından, özellikle işgücündeki genç nüfusun fayda sağlayacağı staj, çıraklık ve kariyer geliştirme programları verilen örneklerdendi.

⁴ <https://agsiw.org/small-victories-for-gcc-women-more-educated-more-unemployed/>

KİK Faktörü

KİK'in bir bölgesel örgüt olarak karşılaştığı zorlukları anlamadan KİK ülkeleri içindeki bazı yapısal zorlukların üstesinden gelmek imkânsız. Kurulun ortaya çıkışında birincil amaç ekonomik kalkınma işbirliğiyken, bölgesel güvenliği sağlama da ikincil hedefti. Üyeler ortak bir pazara taşındıktan sonra KİK içi ticaret hızlandı; elektrik şebekesi, Körfez demiryolu ve boru hattı ve bölgesel düzeyde çapraz yatırım gibi birçok ortak proje vardı. Bunlar, farklı ülkelerdeki insanları birbirine bağlamak açısından umut vericiydi. Ancak, siyaset ve güvenlik meseleleri söz konusu olduğunda, KİK üyeleri hiçbir zaman koordinasyon demeçlerinin ötesine geçemedikleri için birlik olamadılar. Son zamanlarda, Arap Baharı topluluk içindeki anlaşmazlıkları ön plana çıkardı ve güvenlik konusunda bir mutabakat olmadığını kanıtladı. Bu gerginlikler, KİK'i ve KİK'in bölgesel ve uluslararası ortaklarla stratejik ilişkilerini zayıflattı.

Katılımcılar, KİK'in Arap Birliği gibi başarısız veya kadük bir bölgesel örgüt haline gelip gelmediğini tartıştılar. Bazı katılımcılar, üyelerin yeni dünya düzenine göre pozisyon aldıklarını ve bunun bölgesel işbirliği olasılığını dışlamadığını söylediler. KİK sekreterliğinin son 40 yıldır canlı ve aktif olduğunu ve örgütün işlevselliğine dair şüphelerin de yeni olmadığını eklediler. KİK'in geleceğine dair daha umutsuz görünen bir grup katılımcı, önümüzdeki süreçte yenilenmiş bir KİK yapılanması, karşısında da stratejik ortaklıları bölgenin ötesindeki ülkelerle yapacak olan bir Katar öngördüklerini belirtti. Bir katılımcı, "alt bölgesel, çok taraflı düzenlemeler elbette yapılabilir, ancak bunlar KİK teşkilatını baypas etmeden olmaz" dedi. Diğerleri, KİK'in hiçbir zaman üye devletlerinin egemen güçlerini üstlenebilecek güçlü kurumlar inşa edemediğini ve bu yüzden parçalanmaya yüz tuttuğunu söyledi. Bununla birlikte, diyalog toplantısı döneminde KİK'in başkanı olan Umman'ın, üye devletler arasındaki toplumsal bütünleşmeyi sağlayacak düzenlemeleri canlandırma çabaları övgüyle karşılandı.

Bu tartışmadaki diğer önemli noktalar arasında Suudi Arabistan'ın orantısız rolü ve etkisi, Arap olmayan ülkelerin rolü ve KİK'in dayatılan gündemlerden bağımsız olarak kendi güvenlik parametrelerini tanımlaması gerekliliği vardı. Bazı katılımcılar, İsrail-Filistin çatışmasından İran'la gerginliğe kadar KİK içindeki güvenlik önceliklerinin değiştiğine dikkat çekti. Bu, değişen zamanların değil, ABD'nin siyaset önceliklerinin ve bölgedeki müttefiklerinin değiştiğinin bir işareti. Bazı katılımcılar, Başkan Trump'ın Riyad'a ilk uluslararası ziyaretini yapması ve Katar'ı dışlaması gibi ABD'nin yakın geçmişte izlediği politikaların sebebini sorguladı; diğerleri ise bunun daha çok ABD dış politika yapımındaki kurumlar arası dinamiklerin bir yansıması olduğunu söylediler.

Çin'in artan mevcudiyeti dikkate alınarak ABD-KİK ilişkileri hakkında bazı tartışmalar oldu. Körfez'den gelen katılımcılara göre, ekonomik paylar Çin ile ilişkiyi stratejilendirmemek ya da bunu ABD-Çin rekabetine rehin kılmak için çok yüksek. Bununla birlikte, hiçbir Arap ülkesinin Çin politikası yoktur ve sonuç olarak, Kemer ve Yol Girişimi artık Körfez ülkelerini es geçecektir.

"Çin bölgeyi çok iyi anlıyor. ABD ve AB'den farklı olarak, Çinli diplomatların çoğu Arapça konuşuyor ve Arap kültürünü ve insanları çok iyi anlıyor."

Ağaçların Arasından Ormanı Görmek: Çeşitlilik Neyi Çözecek?

Ekonomik faaliyeti petrole ilgili endüstrilerden uzaklaştırmak, farklı istihdam teşvik yapıları oluşturmak ve ulusal servet paylaşım yapılarını dönüştürmek teknik uzmanlık, siyasi irade ve kamu katılımı gerektiren zor görevler. Katılımcılar, çeşitlilik çabalarının hız kazanmasıyla KİK liderlerinin dikkate alması gereken birkaç hususu işaret ettiler:

1. **Gençlik dalgası.** Tüm KİK ülkelerinde, gençlerin giderek artan sayıda eğitim, iş ve hizmet talep ettiği bir demografik dönüşüm mevcut.
2. **Gelir eşitsizliği.** Gelir dağılımına ek olarak varlık dağılımına bakılırsa, KİK, dünyanın en eşitsiz bölgelerinden biri.
3. **Reform kapasitesi.** Birçok KİK ülkesi, ekonomik reform paketleri konusunda tavsiyelerde bulunmak için yüksek ücretlerle yabancı danışmanlara ev sahipliği yapıyor. Ancak bu danışmanların salık verdiği adımlar, idari seviyelerde uygulanmıyor, veya popülerlik kaybetme korkusuyla hayata geçirilmiyor.
4. **Ordunun ekonomideki rolü.** Ordunun sermaye birikimi ve harcama düzeyleri görülmemiş seviyelerde. Bu harcamalar kalkınmaya nasıl yönlendirilebilir?
5. **Yeni bir sosyal sözleşme.** Farklı ülkelerin farklı dönemlerde yaşadıkları yeniden yapılanma deneyimlerinin ortak yanları var. Bir katılımcı Türkiye, Japonya ve Malezya'da "reform konusunda elit bir fikir birliği, geleneksel güçlerin bertaraf edilmesi, güçlü ve etkili bir devlet, küresel olarak yaygınlaştırılmış ekonomik uygulamalara açıklık" unsurlarının ortak olduğuna işaret etti. Katılımcı daha sonra "Bunlar KİK'den beklenecek gerçekçi şeyler mi?" diye sordu. Başka bir katılımcı "Karşılaştırılabilir model yok ve bölge kendi rotasını çizmek zorunda kalacak" diye ekledi. Yeni devlet-toplum ilişkisinin nasıl görüneceği ve herhangi bir ekonomik dönüşümün sosyal tarafının nasıl yönetileceği henüz yanıtı keşfedilememiş bir soru.

Kapak Sayfası Boyama: Osman Mohammad: After the Shower (Seria Town's Mosque), 2017

Hollings Center, Amerika Birleşik Devletleri ile nüfuslarının çoğunluğu Müslüman olan Orta Doğu, Kuzey Afrika, Güney Asya, Avrasya ve Avrupa ülkeleri arasında diyalogu güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Merkez, kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Merkez, amacı doğrultusunda, uluslararası meseleleri ele alan ve kanaat önderleri ve konu uzmanlarını biraraya getiren diyalog toplantıları düzenler. Bu toplantılarda yeni fikirlerin üretilmesi ve katılımcılar arası diyalogun derinleştirilmesi hedeflenir. Merkezi Washington, D.C.'de olan Hollings Center'in İstanbul'da da bir temsilciliği bulunmaktadır.

Hollings Center'in misyonu, tarihi ve fon yapısı ile ilgili detaylı bilgi için:
<https://hollingscenter.org/languages/turkish/hollings-center-hakkinda/info@hollingscenter.org>

